

POLITISK PROGRAM

Enhedslisten København 2018-2021

ENHEDSLISTEN

Indhold

Forord	4
København skal være et bæredygtigt fællesskab	5
Fællesskabet København	7
Lighed	7
Frigørelse	8
Daginstitutioner og fritidsområdet	8
Folkeskolen	10
Ældrepolitik	11
Sundhed	12
Socialt udsatte	12
Mennesker med handicap	13
Psykatrien	13
Antiracisme	14
Frivillighed	14
Medbestemmelse over København	16
Sociale klausuler – stil krav til virksomhederne	16
Kommunen som arbejdsgiver	17
Kommunal produktion og socialøkonomiske virksomheder	18
Stop den nytteløse aktivering – frihed til at deltage	19
Kultur for alle og kultur til alle	19
Skattepolitik	20
Lokaludvalg og nærdemokrati	21
Det grønne København	23
Boliger	23
Byrum	24
Transport og tilgængelighed	25
Klima og energi	26

Forord

Enhedslisten i København har i valgperioden 2013-2017 arbejdet benhårdt for et bedre, grønnere og mere lige København. Det vil vi fortsætte med i den kommende valgperiode.

Vi er et socialistisk parti, som bygger på mange års traditioner for politisk tænkning. Vi ønsker at udvide demokratiet, så de få ikke har magt over de mange, og så de grundlæggende, demokratiske frihedsrettigheder også udstrækkes til at omfatte økonomien.

Enhedslisten vil lade den kommunale økonomi tage udgangspunkt i kommunens vilkår. På kommunalt plan vil vi give kommunerne ret til at etablere kommunal produktion, bygge boliger til alle og ansætte det antal i denne offentlige sektor, der skal til for at skabe et reelt velfærdssamfund.

Københavns Kommune har i disse år mange skatteindtægter, men vi er bundet af regeringens stramme budgetpolitik. Enhedslisten vil gerne bruge flere penge på investeringer, vedligehold og nybyggeri af bygninger og kollektiv trafik, og vi arbejder sammen med vores folketingsgruppe og sociale bevægel-

ser for at kæmpe mod regeringens nedskæringer på velfærden.

Enhedslisten vil benytte en styrket repræsentation på Rådhuset til at arbejde for systemoverskridende krav, herunder at få brudt med Christiansborgs snærende styring af kommunerne.

I dette politiske program for den kommende valgperiode beskrives de overordnede linjer i vores politik for København. Det politiske program er til alle, der ønsker et indblik i vores politik, og det er ikke mindst en rettesnor for vores eget arbejde i og uden for Borgerrepræsentationen. Det politiske program er vedtaget på Enhedslisten Københavns generalforsamling den 11. marts 2017 og er et lokalt supplement til Enhedslistens overordnede vedtagelser og principprogram.

Vi præsenterer her de overordnede linjer for vores politik. Den praktiske politikudvikling sker løbende i en dialog mellem Enhedslisten, bevægelser og københavnere. Programmet udelukker derfor ikke, at der kan udarbejdes mere detaljerede og mere konkrete delprogrammer for enkelte politikområder.

København skal være et bæredygtigt fællesskab

København er rammen for vores liv på godt og ondt. Det er her vi bor, her vi går i skole, her vi arbejder, her vi holder fri, her vi mødes. Her udfolder vores liv sig.

København er samtidig en storby og Danmarks hovedstad, hjemsted for tusindvis af virksomheder og arbejdsgiver for tusindvis af mennesker. København har brug for en politik, der understøtter byen som metropol og hovedstad, og brug for en politik der sikrer, at udviklingen sker på bæredygtige principper, og som tager udgangspunkt i de mennesker, der bor i byen og bruger byen.

Men den er mere end en storby, den er et fællesskab. Et fællesskab, der består af individer, institutioner, arbejdspladser, boliger, virksomheder og grønne områder. En by kan bestå af mennesker, hvor hver passer sit, eller den kan være et fællesskab, der bygger på omsorg og solidaritet, hvor vi giver hinanden muligheder og skaber effektfulde og varige løsninger på fælles udfordringer.

Enhedslisten vil have en by, hvor der er plads til og brug for alle. En by, som sikrer, at alle er med, og som tager hensyn til, at vi

er mennesker med forskellige behov. En by med plads til arbejdsliv og fritid. En by, hvor vi bor sammen i stedet for at isolere os. En by, hvor der både er plads til kreativ udfoldelse og udvikling. Hvor fællesskab og bæredygtighed kommer før forbrug. Sådan en by vil vi have i Enhedslisten.

Vi skal væk fra det ensidige fokus på vækst og i stedet føre en politik, der gør København grønnere og mere bæredygtig. Hvis en politik forringer bæredygtigheden, kan og vil Enhedslisten ikke bakke op om den. Derfor skal vi stille krav – både til os selv og de virksomheder, organisationer og myndigheder, vi samarbejder med.

København skal også være socialt bæredygtig: en blandet by, hvor vi bor sammen i stedet for at isolere os. Hvor vores institutioner er for os alle sammen uanset baggrund og ressourcer, og hvor kulturen skal være rammen for at mødes på tværs af sociale, økonomiske og etniske skel. I Enhedslisten går vi ind for en politik, der samler københavnernes fremfor at dele dem. Et vigtigt skridt til dette er krav om almene boliger, når der bygges nyt. Næste skridt er at oprette et kommunalt boligselskab og

bruge kommunens grunde til københavn-
nerne fremfor som en pengemaskine for By
og Havn.

I den kommende valgperiode vil vi arbejde
for et grønnere og mere socialt lige Køben-
havn, et København med mere medbestem-
melse og et København som vi er fælles om
– alle sammen. På de næste sider kan du
læse, hvordan vi vil arbejde for vores by de
kommende år.

Fællesskabet København

Der er lige så mange måder at være københavnere på, som der findes københavnere. Derfor skal vi i kommunen have en politik, der omfavner alle, uanset alder, køn, seksualitet, etnicitet, økonomi og livssituation som sådan. Vi skal give plads til hinanden, og København skal være en god by at bo i for både den ældre på plejehjemmet, vuggestuebarnet, den studerende, den arbejdende, dem uden arbejde og dem med og uden fast bolig.

Fællesskabet skal understøttes af de institutioner, vi har i Københavns Kommune, og det kræver en aktiv politik på både socialområdet, børne- og ungeområdet og ældreområdet. Vores institutioner skal drives med fællesskabet for øje og skal have blik for, hvordan de mennesker, der er i kontakt med institutionerne, indgår i byen.

Lighed

Uligheden vokser i København i disse år. Forskellene bliver større mellem dem med ressourcer, overskud og gode jobs og dem, der står uden nogen af delene, og derfor bliver forskellene mellem forskellige dele af byen også større. I andels- og ejerboligerne sam-

les de veluddannede og vellønnede, mens mennesker der er fattige, kortuddannede og arbejdsløse i høj grad bor i bestemte almene boligområder.

Boligprisernes himmelflugt er medvirkende til, at byen deles op, og det truer byens fællesskab. Når man kun bor sammen med dem, der ligner en selv, så er det svært at kende og genkende hinandens forskellige liv. Så bliver man vred på og bange for hinanden. Ligesom livschancerne for mange, der vokser op i boligområder med fattigdom og arbejdsløshed, er ringere end andres.

Uligheden viser sig også, når mennesker i bestemte boligområder lever mere end 7 år kortere og med flere sygdomme end andre københavnere.

Uligheden er den største trussel mod byens sammenhængskraft og mod fællesskabet København. Derfor er det centralt at løfte de udsatte boligområder socialt, fysisk og kulturelt, så de bliver attraktive for alle. Samtidig skal alle boligområder blandes og have plads til alle, også de områder hvor de veluddannede klumper sig sammen.

Frihed burde være for alle, ikke kun dem der har råd. Derfor er lighed en forudsætning for reel frihed. Det kræver en omfattende omfordeling fra dem, der har mest, til dem der har mindre. Og det kræver, at vi sikrer, at alle har lige adgang til sundhed, uddannelse, bolig og andre fornødenheder. Men ulighed og ufrihed handler ikke kun om penge eller klasseskel. Også køn, etnicitet, handicap, seksualitet, alder og meget andet er udgangspunkt for diskrimination og undertrykkelse.

Uligheden er tydelig, når folk i nogle bydele får flere sygdomme og lever kortere. Når visse jobs har rekorder i arbejdsskader, stress og sygemeldinger. Og når de mest udsatte havner i bunden af sagsbehandlernes bunker. Vi vil modsat have en mere lige by og modarbejde alle tiltag, der øger uligheden. Derudover er det vigtigt, at vi også i den daglige politik tænker lighed ind i arbejdet, eksempelvis i forhold til en udgående indsats, så også socialt udsatte kan sikres de samme muligheder som andre. Lighed er også lighed på arbejdsmarkedet, og her skal vi blandt andet sikre, at der oprettes de skåne- og flexjobs, der er behov for.

Frigørelse

Ligestilling er en forudsætning for, at alle får lige muligheder. Køn, seksualitet, etnicitet, handicap eller religion må aldrig være en begrænsning for vores muligheder. Enhedslisten vil arbejde for, at ingen borgere eller ansatte ved Københavns Kommune, bliver udsat for diskrimination. Derudover er det en vigtig kommunal opgave at styrke arbejdet med organisationer, som arbejder for at stoppe diskrimination. Der skal gøres en målrettet indsats for at inddrage sårbare og marginaliserede grupper i beslutningstagning, kulturliv og udformning af byen. Der skal oprettes flere undervisningstilbud i lighed, frigørelse og rettigheder, og alle forældre, uanset køn og familieform, skal sikres gode pasningsmuligheder, forældregrupper og lige adgang.

Daginstitutioner og fritidsområdet

De yngste københavnere skal have en god start på livet. Vi skal arbejde for at sikre, at ALLE institutioner er en tryk ramme om børnenes udvikling.

Alle børn skal i deres institutionsliv rustes til livsduelighed og opnå mulighed for at op-

bygge en egen identitet og sociale kompetencer. Det opnås gennem tryghed, omsorg, kærlighed og nærvær. Enhedslisten vil kæmpe for at sætte fokus på det sociale udgangspunkt frem for det etniske. De københavnske børns udvikling og muligheder må ikke bestemmes af deres forældres sociale baggrund, hvorfor vi via en socialt bevidst pladsanvisning vil sikre større mangfoldighed og imødegå, at ressourcestærke forældre klumper sig sammen i de samme institutioner.

Enhedslisten ser med bekymring på det stigende antal private profitinstitutioner og pasningsordninger. For at modgå dette skal det sikres, at de offentlige institutioner (kommunale såvel som selvejende) har pædagogisk mangfoldighed. Dette indebærer både en mangfoldig medarbejdergruppe, at der bliver bedre efteruddannelsesmuligheder for medarbejderne, at børn og forældre føler sig trygge i institutionerne, og at forældrene har reel indflydelse i forældreråd og -bestyrelser. Øget centralisering og sammenlægning af daginstitutioner skal udelukkende ske ud fra pædagogiske hensyn og ikke på grundlag af økonomiske rationaler.

God normering, god ledelse og tillid til medarbejderne giver en høj pædagogisk kvalitet og skaber et godt arbejdsmiljø for de ansatte, hvilket modvirker sygemeldinger, stress og nedslidning. Vi sætter pædagogikken foran økonomistyring og sætter dermed barnets egen udfoldelse, trivsel og udvikling i fokus frem for målbar resultatsstyring. Inklusion må ikke ske på bekostning af børnenes mulighed for optimal udvikling og trivsel. Enhedslisten vil derfor arbejde for, at der bliver de fornødne økonomiske rammer til, at pædagogerne kan arbejde inkluderende og dermed sikre, at der vil være tilbud til børn med særlige behov. Enhedslisten kæmper for at få indført minimumsnormeringer på daginstitutionsområdet. Vi vil arbejde for, at vuggestuegrupper maksimalt har 3 børn pr voksen og børnehavegrupper maksimalt 6, samt at der maksimalt er 9 børn i en vuggestuegruppe og maksimalt 18 børn i en børnehavegruppe. Dette skal ske ved at tilføre flere midler til området.

Fritid er vigtig for børns livskvalitet og mulighed for at få en alsidig udvikling. Børnenes frie tid er forudsætningen for nære venskaber, og for at de kan udfolde deres

fantasi og have selvbestemmelse. Skolen og fritiden er et godt supplement til hinanden, men Enhedslisten mener, det er vigtigt at adskille dem. Vi er derfor imod de lange skoledage, der begrænser børns fritid.

Enhedslisten går ind for, at der skal oprettes ungehuse i hver bydel: huse, der er stærke netværk mellem skole, foreningsliv og det sociale system. Ungehusene skal have økonomi, så der er mulighed for flere pædagoger de steder, hvor der er store sociale udfordringer. Alle steder skal der være ressourcer til aktiviteter, der kan fastholde og udvikle de unge, og som de selv kan have indflydelse på. Desuden foreslår vi en udvidelse af pladsgarantien for klubber, så den også gælder for de 12- til 14-årige.

Folkeskolen

Skolen skal sætte børn og unges behov i centrum og være et middel til frigørelse og myndiggørelse af dem. Børn har grundlæggende ret til en skolegang, hvor de lærer noget, hvor de trives, hvor de bliver bedre i stand til at agere i samfundet, og hvor de har større selvværd, når de forlader skolen, end når de træder ind i den. For Enhedslisten

gælder dette princip for alle børn – uanset hvilken baggrund de har.

Skolen skal understøtte fællesskabet og være et mødested for børn og unge uanset social og etnisk baggrund. Eleverne skal opleve, at der bliver lyttet til dem, og skolerne skal lære eleverne at tage demokratiske beslutninger. Lærere, ledelse, elevråd og skolebestyrelse skal i fællesskab og i langt højere grad end nu være med til at forme den enkelte skole. Arbejdsvilkårene for de ansatte i skolerne skal bygge på samlede aftaler, der sikrer nok tid til forberedelse.

Den seneste reform af folkeskolen har ikke fremmet kvaliteten i undervisningen og er efter Enhedslistens opfattelse kun lavet ud fra et misforstået og forældet syn på, hvordan børn lærer mest. Derudover er det i al væsentlighed en sparereform, der skal piske lærerne til at arbejde under forringede betingelser. Enhedslisten vil arbejde for at afbøde virkningerne af reformen, og vi vil sikre bedre arbejdsbetingelser for lærerne, mindre klassekvotienter og forstærket skole/hjem-samarbejde. Konkret arbejder vi for en klassekvotient på 22.

Engang var det de velstillede forældre, der valgte private skoler til deres børn. Men i takt med at der er blevet skåret ned i folkeskolens budgetter, klassekvotienterne er vokset, og lærerne har fået dårligere muligheder til at støtte den enkelte elev, træffes det valg af en stadig bredere del af beboerne i København: i dag også af forældre fra middelklassen og fra etniske minoriteter, såvel som forældre til børn, der mistrives eller har særlige behov. Denne udvikling truer med at skabe et to-delt, privatiseret skolesystem, hvor de ressourcestærkes børn går i privatskoler, mens børn af ressourcevage forældre er overrepræsenterede i en dårligere folkeskole. Enhedslisten mener, at denne udvikling kun kan ændres, hvis der tildeles flere ressourcer til folkeskolen, samt ved en øget decentralisering.

Den københavnske folkeskole skal være præget af mangfoldighed i metoder og pædagogikker. Skolerne skal have forskellige særpræg, formet af de mennesker, der befolker og bruger dem. Undervisningen skal være så udfordrende, at den tilgodeser alles behov. Vi ønsker gratis, sund og økologisk skolemad, modersmålsundervisning og ekstra hjælp til de børn, der har brug for det.

Social ulighed må aldrig blive en forhindring for at lære noget. Vi vil arbejde for bedre efteruddannelse for lærere inden for områder som inklusion, trivsel og antimobning. Faciliteterne til de kreative, fysiske og håndværksmæssige fag skal opprioriteres. Elever med handicap (psykiske såvel som fysiske) skal sikres betingelser for lige deltagelse i skoleaktiviteterne. Enhedslisten vil fjerne lektier som en gennemgående del af skoledagen og vil afskaffe bedømmende tests, der én gang for alle afgør elevers videre muligheder i uddannelsessystemet. Genetablering af lejrskoler og etablering af nye kommunale faciliteter til "udeskoler" kan øge trivsel og læringsglæde blandt eleverne.

Ældrepolitik

Alle ældre har ret til et værdigt liv på egne præmisser, for eksempel når det drejer sig om boliger: vores tilbud om ældreboliger skal udvides til også at inkludere basisboliger til ældre med ønske om en lav husleje over profillejehjem til seniorbofællesskaber til dem, der vil bo sammen. Formue og private pensioner skal ikke afgøre, om man kan få den støtte, man har behov for. Når det kommer til social- og sundhedsom-

rådet er der brug for at tænke nyt. Der skal være et forebyggende arbejde, hvor sundheden hos den enkelte ældre opretholdes gennem læring, motion og sund kost, hvis den ældre ønsker det. På samme måde skal de værdifulde relationer støttes.

Det skal være muligt at blive i sin bydel, når man flytter på plejehjem. Det skal derfor sikres, at der er plejehjem i alle bydele. Enhedslisten arbejder for "længst muligt i eget liv" og vil sikre, at der er tilbud, kultur og udfoldelsesmuligheder rettet mod de ældre. Enhedslisten arbejder for at gøre de kommunale tilbud så gode og fleksible, at behovet for private tilkøb overflødiggøres.

Plejeboligen skal være et rart sted for alle svage, syge og raske ældre. Beboerne skal kunne mærke, at det er deres hjem. Plejen skal være mest mulig individuelt tilrettelagt og ønsket. Der skal være hjælp til ordentlig rengøring, bad efter ønske og tid til samtaler eller en tur ud i den friske luft med en ansat, hvis det er behovet. Der skal være tilbud til den ældre om et sommerophold i egnede ferieboliger. Det er vigtigt, at plejeboligerne er åbne over for omgivelserne. Det handler både om aktiviteter for og aktiviteter sam-

men med områdets andre ældre – også i samarbejde med skoler og daginstitutioner. Der er mange eksempler på gode erfaringer med samarbejde på tværs af generationerne til stor glæde for alle.

Sundhed

Ulighed i sundhed er et af byens største problemer og er desværre også et stigende problem. Næsten alle sygdomme forekommer hyppigere og tidligere i de nedre samfundslag. Uligheden i sundhed starter i fosterlivet (for tidlig fødsel og nedsat fostervægt) og varer livet ud. Mange sygdomme skyldes livsstil, og

her kan kommunen spille en vigtig forebyggende rolle, ikke mindst gennem sundhedsplejerskerne. Der skal til stadighed afsættes medarbejdere, der kan lave opsøgende og forebyggende arbejde blandt de svageste. Kommunen bør være en aktiv medspiller i kampagner om livsstilsændringer, men altid som et tilbud, der kan fravælges.

Socialt udsatte

Københavns kommune skal bidrage til at øge udsatte københavneres livskvalitet og so-

ciale mobilitet. Alle har ret til et værdigt og selvstændigt liv og til at være en del af et fællesskab. Københavnerne med sociale problemer skal opleve en kommune, som både kan og vil hjælpe dem. Det kræver en politik, der er baseret på effektiv forebyggelse og evne til at handle, hvis problemerne er opstået. Støtten skal ydes ud fra den enkeltes behov med fokus på forebyggelse. Dette kræver mangfoldige og fleksible indsatser og faglig specialisering.

Mennesker med misbrug, traumer og skader fra vold, overgreb eller prostitution skal have hurtigt og fyldestgørende støtte. Hjemløshed er en skamlet på velfærdssamfundet, og uanset årsag skal Købehavn Kommune arbejde på at forebygge hjemløshed.

Mennesker med handicap

Alle mennesker med handicap har ret til at leve det liv, de ønsker med hjælp og støtte, så de kan kompenseres for deres handicap. I en tid, hvor antallet af diagnoser eksploderer, skal København holde fast i at se københavnerne med handicap som mennesker med andre ressourcer og ikke som udgifter, der skal begrænses.

Psykiatrien

Langt de fleste psykisk sårbare bor rundt omkring i byen, særligt i almene boligområder. Der er for mange, der ikke behandles eller har brug for langt mere hjælp, end de kan få i egen bolig, hvilket også betyder store gener for naboerne. Enhedslisten vil dels arbejde for flere botilbud og pladser på hospitalerne og dels styrke den fremskudte og udgående social- og behandlingspsykiatri, så psykisk sårbare kan få den hjælp, de har brug for, i deres eget hjem.

Det psykiatriske system får i disse år flere og flere patienter, og det sætter den kommunale socialpsykiatri under pres, fordi de økonomiske rammer ikke ændrer sig i samme takt som antallet af patienter. Det er svært at levere en ordentlig service, og patienter risikerer at ende i tilbud, som ikke er gearret til at tage sig af dem. Det gælder ikke mindst i de kommunale botilbud, hvor specialiseringsgraden er gået ned. Det er ikke rimeligt, at asociale sparekrav forringer en i forvejen ekstrem sårbar gruppes muligheder for lindring. Enhedslisten vil arbejde for markante forbedringer på dette område og sikre patienternes medindflydelse.

Antiracisme

Borgerne i København har over 180 forskellige nationaliteter. Derudover har en væsentlig andel af borgerne i København et etnisk tilhørsforhold, der stammer fra et andet land end Danmark, samtidig med at de er danskere og er knyttede til den danske kultur.

Mange af disse borgere har dårligere muligheder for at leve gode og sikre liv, fordi de jævnligt bliver udsat for racisme. Det kan f. eks. handle om, hvor behjælpelige politiet er, hvis du har været udsat for en forbrydelse, hvilke jobsamtaler du bliver indbudt til, i hvilken grad din sagsbehandler opfatter dig som doven, og hvilke natklubber du får lov at komme ind på.

I Enhedslisten København anerkender vi, at racisme er et strukturelt problem. Det betyder, at mennesker og institutioner også kan handle racistisk, fordi de ikke er bevidste om, at de forskelsbehandler ud fra fordomme om andre baseret på hudfarve og kultur eller gamle vaner, man har overtaget fra tidligere generationer. Racisme er således ikke noget, der kun udøves af erklærede racister, der udøver racistisk motiveret vold.

Vi ønsker et opgør med racistisk kultur –

både den åbenlyse og den mere uhåndgribelige. Det indebærer, at vi alle tager ansvar, for hvordan vi selv og dem, som er tættest på os, begår sig i mødet med borgere med andre hudfarver, nationaliteter og etniske tilhørsforhold – og at vi får hjælp til at omgås hinanden på en måde, der stiller alle lige. Derfor vil vi arbejde for at Københavns Kommune har en klar antiracistisk politik.

Enhedslisten vil arbejde for, at ansatte i Københavns Kommune kommer på kurser eller efteruddannelse, om hvordan de genkender og modvirker racisme i deres eget arbejde og på deres arbejdsplads. Derudover er der behov for at tænke i nye tiltag, som f.eks. oprettelse af en antiracistisk enhed, der tager rundt til arbejdspladserne og hjælper ansatte og borgere med at genkende racisme i deres eget miljø og finde antiracistiske løsninger.

Frivillighed

Mere end halvdelen af københavnere laver frivilligt arbejde, og det er vigtigt, at de sikres langt bedre muligheder for at organisere sig og være med til at videreudvikle samfundet. De frivillige må ikke misbruges til at gen-

nemføre højrefløjens nedskæringspolitik. De frivilliges indsats har en stor værdi i sig selv, men bruges de til social dumping, ryger både ekspertisen og arbejdsglæden for de ansatte. Det er vigtigt for Enhedslisten at sikre, at velfærdsopgaver udføres fagligt forsvarligt af uddannede medarbejdere. Enhedslisten arbejder derfor for at skabe de rigtige rammer for frivilligt socialt arbejde i velfærdssamfundet.

Medbestemmelse over København

København skal være præget af de mennesker, der bor i byen; og de mennesker, der bor i byen, skal nyde så høj en grad af frihed som muligt. Frihed forudsætter, at mennesker kan bestemme i deres eget liv: at vi i fællesskab bestemmer ikke bare over frugten af vores arbejde men også over, hvilke ting der skal laves i vort samfund. Frihed forudsætter, at vi ikke skal være bange for den luft, vi indånder, det vand, vi drikker, og den mad, vi spiser.

Vi ønsker en stærk kommune, som på baggrund af demokratiske beslutninger kan sætte sit præg på byen. I en metropol som København er der både stærke nationale og internationale aktører til stede med deres ønsker og agendaer for byen. Kommunen skal kunne føre sin dagsorden igennem og stille krav til virksomheder og fonde. Alle københavnere skal sikres medbestemmelse. Det gælder vores daginstitutioner, vores offentlige parker, vores boliger, vores gader, vores idrætsfaciliteter, vores kulturelle tilbud og vores plejehjem. Københavnerne skal have større magt og mere frihed til at bestemme over deres by og lokalområde.

Enhedslisten vil arbejde for, at Københavns Kommune får større handlefrihed i forhold til den statslige lovgivning. Statslige regler og krav omkring udlicitering, budgetlægning, skattestop, nytteløs aktivering mm. begrænser vores muligheder for at bygge og udvikle den by, vi ønsker.

Vi vil fortsat arbejde målrettet på at understøtte den brede bevægelse mod skiftende regeringers nedskæringsplaner. Vi vil arbejde for, at København bryder med regeringens økonomiske rammer og viser, hvilket potentiale byen har uden restriktive krav. Enhedslisten vil fortsætte sin kamp for mere kommunal frihed.

Sociale klausuler – stil krav til virksomhederne

I et kapitalistisk samfund, som det vi lever i, er det nødvendigt at stille krav til virksomheder. Virksomheder har som det primære mål at tjene penge, og det tilskynder dem i mange tilfælde til at se stort på miljøregler, bæredygtighed, social ansvarlighed og integration. Derfor skal kommunen stille krav til virksomhederne på disse områder. Vi skal få dem til at arbejde i en retning, der under-

støtter den by, vi gerne vil have. Enhedslisten har været med til at indføre sociale klausuler i København: klausuler, der sikrer overenskomster, praktikpladser, ordentligt arbejdsmiljø og kædeansvar, hvis en opgave videredelegeres.

Vi vil fortsat arbejde for, at der i så stort omfang som muligt stilles krav til de virksomheder, som kommunen samarbejder med.

Disse krav skal sikre, at de virksomheder, der udfører opgaver for Københavns Kommune, er bæredygtige virksomheder, der behandler og betaler deres ansatte ordentligt, sætter et positivt aftryk på omverdenen både miljømæssigt og i forhold til at uddanne fremtidens arbejdsstyrke.

Enhedslisten vil arbejde for, at private virksomheder også tager ansvar for den lige adgang. Det gælder private skoler, sundhedsklinikker og boligudlejere, der diskriminerer folk med handicap. Det gælder diskoteker og klubber, som diskriminerer på baggrund af etnicitet eller seksualitet. Vi har ikke plads til private firmaer, der ikke vil tage ansvar for byen.

Kommunen som arbejdsgiver

Københavns Kommune er arbejdsgiver for omkring 50.000 mennesker. De mennesker, der arbejder i Københavns Kommune, skal have et godt arbejdsliv. Københavns Kommune er som mange andre arbejdspladser ramt af tidspres, stress og sygefravær. Det kan og skal vi gøre bedre fremover. Et konkret redskab, som Enhedslisten vil arbejde for, er sagslofter for kommunens sagsbehandlere. Et andet redskab er højere normeringer i vores institutioner.

Selv om Københavns Kommune langtfra er en ufejlbarlig arbejdsgiver, er den alligevel unik, fordi vi som københavnere har mulighed for at påvirke det arbejde, kommunen skal udføre, og hvordan arbejdet skal udføres. Det kan vi, fordi kommunen har karakter af et demokratisk fællesskab. De ansatser til et demokratisk fællesskab, som kommunen udgør, skal udbygges gennem inddragelse af københavnere i flere aspekter af kommunens arbejde, heriblandt ved indførelse af medarbejderdemokrati på kommunens arbejdspladser. Som et led i denne demokratisering mener vi, at alle københavnske arbejdspladser skal have en feministisk politik, hvor de aktivt

modarbejder forskelsbehandling på baggrund af køn.

I Enhedslisten går vi ind for demokratisk styring – også på arbejdspladserne. Blandt andet derfor er vi imod udlicitering af kommunens arbejde og for indlicitering af områder, der er blevet udliciteret. Medarbejdernes målestok skal være at levere kvalitet i deres arbejde fremfor at skulle sikre en privat arbejdsgivers profit.

I Enhedslisten kæmper vi for en 30 timers arbejdsuge med fuld lønkompensation. I Enhedslisten København vil vi arbejde for en nedsættelse af arbejdstiden. Kampen skal kæmpes såvel nationalt i samarbejde med fagbevægelsen og andre ligesindede som lokalt, hvor kommunen som arbejdsgiver kan gå forrest i kampen.

Kommunal produktion og socialøkonomiske virksomheder

Som københavnere skal man have mulighed for at bidrage til fællesskabet både på og uden for arbejdsmarkedet. Mange har desværre svært ved at kunne deltage på ar-

bejdsmarkedet under de vilkår, som det kapitalistiske samfund skaber. Vi vil derfor oprette og støtte socialøkonomiske virksomheder, der ikke har profit for øje, men derimod et mål om at skabe rum til nye grupper på arbejdsmarkedet.

Vi går ind for, at mulighederne for kommunal produktion undersøges og udnyttes. Kommunal produktion er en mulighed for at producere varer og ydelser med fællesskabet – frem for med profit for øje – og giver samtidig mulighed for at sikre et godt arbejdsmiljø og medbestemmelse for medarbejderne.

På masser af områder kan vi sætte i gang med kommunal produktion. Det kan være sunde folkekøkkener, produktion af legeredskaber, genbrug og reparation, naturgenopretning og byforskønnelse, for blot at nævne nogle ideer. Et oplagt område at have kommunal produktion på er dyrkning af salg og cannabis. Enhedslisten vil indføre, at cannabis på forsøgsbasis bør produceres og sælges af kommunen under kontrollerede forhold, der kan vejlede om misbrug, frem for af kriminelle, der måske også sælger hårde stoffer.

Stop den nytteløse aktivering – frihed til at deltage

Den frihed og medbestemmelse, vi som københavnere nyder, skal også gælde de københavnere, der står uden arbejde. Skiftende regeringers beskæftigelsespolitik har ført til en klapjagt på arbejdsløse, der både er dehumaniserende og uproduktiv.

I Enhedslisten København mener vi ikke, at vores skattepenge skal bruges på overdreven kontrol af de arbejdsløse. Beskæftigelsesindsatsen bør i højere grad bygge på tillid og have fokus på, hvordan den enkelte kan bidrage til arbejdsmarkedet med de ressourcer, man har. Den nytteløse aktivering og nytteløse dokumentation af de arbejdsløses gøremål og laden skal stoppes. Der skal findes og skabes job frem for aktivering. Vi ønsker desuden bedre muligheder for efteruddannelse.

Vi skal prøve at sprænge lovgivningens snærende rammer og genskabe tilliden til de arbejdsløse. Vi skal have tilliden tilbage til de ansatte i jobcentre, så deres arbejdstid kan bruges på arbejdsformidling fremfor kontrol af de arbejdsløse. Enhedslisten går ind for frihed og medbestemmelse – også for de arbejdsløse.

Masser af mennesker er blevet ramt af kontanthjælpsreformerne og har fået forringet deres levevilkår alvorligt. Ikke mindst børnene må lide i de berørte familier. I Enhedslisten er det en hovedprioritering at arbejde for, at kommunen gør alt, hvad der er muligt for at sikre disse mennesker en værdig tilværelse. Herunder vil Enhedslisten arbejde for at skabe og støtte op om småjobs af 5-6 timers varighed pr. uge, som kan betyde, at reformens konsekvenser afbødes. Enhedslisten vil arbejde for, at ledige, der er længst fra arbejdsmarkedet, bliver rykket forrest i jobkøen. Det vil konkret betyde, at Københavns Kommune skal ansætte den ledige ansøger, når kvalifikationerne hos ansøgerne til en stilling er ens.

Kultur for alle og kultur til alle

København skal være en god by at bo i, uanset postnummer. God infrastruktur, vedligeholdelse og investeringer i nye byrum skal være til stede i alle Københavns bydele. Det gælder ikke mindst på kulturområdet. Kultur er med til at give os livsglæde, og det kulturelle liv og idrætslivet giver os mulighed for at være os selv på en anden måde end på

arbejdsmarkedet og i andre af samfundets sfærer.

Derfor skal vores institutioner og aktiviteter plejes og passes. Det gælder biblioteker, kulturhuse, musiksteder, teatre, museer, festivaler og idrætsområdet.

Alle skal have adgang til kulturtilbud, og kulturen skal være med til at binde os sammen på kryds og tværs i byen. Derfor skal prioriteter sættes ned for brug af idrætsfaciliteter og kulturhuse.

Vi vil arbejde for, at kulturtilbud og -aktiviteter er med til at skabe dialog og fælles oplevelser mellem københavnere på tværs af alder og etnicitet, og at især børn og unge bliver inspirerede til at blive medlevende brugere af vores kulturelle tilbud. Det er dog vigtigt, at det ikke bliver et krav, der skal trækkes ned over alle dele af kulturlivet. Der skal også være plads til det nicheprægede og det nørdede.

I hver bydel skal der være kulturhuse, som er åbne for, at de mennesker der bor i området, kan mødes i trygge og gratis rammer. Kulturhusene skal være bemandede af kom-

muntalt ansat personale i hele åbningstiden. Det samme gælder kommunens biblioteker, som skal bevares og forbedres. Bibliotekernes bogsamlinger skal reddes og udbygges, ikke kasseres. Forsøgene med ubemandede åbningstider har ikke fungeret optimalt, og erfaringen fra flere steder er, at det medvirker til at skabe en utryghed, som kan afholde nogle borgere fra at komme. Enhedslisten vil ikke kommunalisere de foreningsdrevne huse med særligt islæt, for eksempel Christianshavns Beboerhus, Ungdomshuset og Kraftverket, som alle bidrager til det københavnske kulturliv.

København har et rigt kulturliv. Vi skal skabe gode rammer om de frivillige kræfter i vores kulturliv ved at gøre det nemt at være forening i København og ved at have gode faciliteter.

Skattepolitik

I det nuværende samfund giver de kommunale skatter os grundlaget for at kunne opretholde og udvikle vores by. Skatten giver os muligheder for at tage demokratiske beslutninger om, hvordan vores by skal udformes. For Enhedslisten er skatten et redskab til at

skabe velfærd og omfordeling. Hverken en lav eller en høj skat er et mål i sig selv. Enhedslisten har medvirket til at sætte skatten ned i kommunen, og vi har været med til at sætte den op. Vores fokus er at imødekomme københavnernes behov og sætte skatten derefter.

I Enhedslisten mener vi, at det er københavnernes, der skal styre byens udvikling demokratisk, frem for at det er markeds kræfterne, der får lov at forme byen. Skattepolitikken giver samtidig mulighed for at regulere virksomhedernes ageren.

Regeringens skatteloft for kommunerne gør det svært at bruge skattepolitikken som et redskab til at skabe mere velfærd. Vi i Enhedslisten København vil fortsat kæmpe for at få afskaffet skatteloftet, så skattepolitikken igen kan tilrettelægges ud fra byens skiftende behov og udvikling. En skattepolitik med progressiv beskatning, hvor skatteprocenten er bestemt ud fra indtægt, ville være den bedste og mest retfærdige måde at beskattes københavnere på.

Lokaludvalg og nærdemokrati

København er en stor kommune, og afstanden mellem den enkelte københavnere og de valgte repræsentanter er i mange tilfælde længere end i de fleste andre kommuner. Med cirka en tiendedel af Danmarks befolkning samlet i én kommune mener vi i Enhedslisten, at der er behov for, at nogle beslutninger træffes mere på et lokalt end på et kommunalt niveau.

Enhedslisten ønsker lokalt demokrati og ønsker, at københavnere bredt skal inddrages i alle kommunens planlægnings- og beslutningsprocesser. Lokaludvalgene skal styrkes, så de bliver mere synlige og får flere beslutningskompetencer samt en selvstændig økonomi. Udviklingen af dette skal ske i tæt samarbejde med de eksisterende lokaludvalg.

Lokaludvalgene dannes i dag ved politisk udpegning og indirekte valg. Enhedslisten vil arbejde for, at lokaludvalgene fremover bliver dannet på et bredere demokratisk grundlag. Vi vil i dialog med københavnere og lokaludvalgene beslutte, hvordan lokaludvalgene kan få en større demokratisk for-

ankring. En mulighed er direkte valg, der vil give alle bydelens beboere mulighed for at påvirke, hvem der sidder i deres lokaludvalg. En anden mulighed er at inddrage københavnere i forvaltningen af økonomien i deres lokalområde ved brug af borgerbudgetter.

Enhedslisten er åben for andre nærdemokratiske konstruktioner i stil med de tidligere bydelsråd. Det er dog en forudsætning for Enhedslistens opbakning, at nærdemokratiet øges, og beslutningerne kommer tættere på de københavnere, der berøres af dem.

Det grønne København

København skal være en by, hvor der er plads til alle og plads til at leve livet i fællesskab med andre københavnere. Et København, hvor det er hensyn til mennesker, natur og miljø, der er afgørende for, hvordan vores by skal se ud og udvikle sig og ikke hensyn til pengeinteresser. I København skal vi tage ansvar for, hvordan vi påvirker verden og kommende generationer. Derfor skal vi i København passe på naturen og miljøet.

København skal være en by, som vi lever i og ikke bare en by, vi bor i. Derfor skal vi have en by, hvor alle uanset erhvervsgruppe eller livssituation, har råd til at bo. For at få en levende by skal vi have byrum, der passer til de behov, som de mennesker, der bor i lokalområderne, ønsker og har brug for. Vi skal sørge for, at vi har en god blanding af boliger, erhverv og de mere udadvendte funktioner som butikker, caféer, restauranter, kulturtilbud osv. i alle dele af byen.

Vi er desværre underlagt markedsøkonomien og er afhængige af, at der er folk, der kan se en forretning i den levende by. I et kapitalistisk samfund som det danske har privat ejendomsret og markedsøkonomi alvorlige konsekvenser ikke blot for samfundet og det

enkelte menneske, men også for naturen og miljøet. Vi vil have et København, hvor det ikke er muligheden for et overskud på bundlinjen, der afgør, hvordan vores by kommer til at se ud. Derfor vil vi have mulighed for, at vi i fællesskab kan etablere boliger, rekreative områder, erhverv og andre nødvendige funktioner, der understøtter en god byudvikling.

Boliger

København vokser med omkring 1.000 indbyggere om måneden, hvor næsten halvdel af denne vækst skyldes et højt fødselstal. Boligbyggeriet skal kunne følge med. Tilvæksten i befolkningen betyder, at priserne på boliger stiger, og at København ikke bliver for alle, men kun for de rigeste. Der er brug for et aktivt samarbejde med omegnskommunerne om initiativer, der gør det mere attraktivt at bo udenfor København. Samtidig er der brug for flere billige boliger i København. Vi vil have en by, hvor det er muligt for kommunen at bygge og udleje de nødvendige boliger. Dette stiller et stort flertal i Folketinget sig dog i vejen for. Derfor vil vi presse på for at få ændret Folketingets holdning, så alle københavnere kan få en

bolig, der er til at betale. Vi vil stille større krav til store byggeprojekter, så der laves flere billige lejeboliger. Det gør flere europæiske storbyer allerede. Der skal også stilles krav om, at andelen af mindre lejligheder øges på bekostning af større luksuslejligheder. Muligheden for at slå lejligheder sammen skal også begrænses. I forbindelse med nye lokalplaner skal vi have så mange almennyttige boliger som muligt, blandt andet fordi den almene sektor skal være et sted, hvor mange slags mennesker bor – og har lyst til at bo. Det er vigtigt for sammenhængskraften og byens fællesskab, at vi ikke kun bor ved siden af mennesker, der ligner os selv. I hele byen skal der derfor være en god blanding af boliger til mennesker i forskellige livssituationer, f.eks. små og større lejligheder, ungdomsboliger, ældreboliger og skæve boliger, samt bedre mulighed for etablering af kollektiver og bofællesskaber.

Boliger er og skal være boliger; derfor vil vi arbejde for, at boligerne i København ikke står tomme. Det er derfor nødvendigt, at der er bopælspligt for alle boliger. Vi skal have et sundt lejemarked i København, og brud på lejeloven skal aktivt bekæmpes. Boligerne skal ikke være genstand for udlejningsspeku-

lation gennem forskellige udlejningstjenester. Enhedslisten arbejder derfor for etablering af en kommunal boligformidling.

Byrum

København skal være en by, hvor der er gratis og lige adgang til grønne byrum overalt i byen. Byrummene skal være fri for støj og trængsel fra biltrafikken. Det kan ske ved for eksempel ensretninger, bilfri zoner og støjreducerende asfalt.

Vi skal have en by, hvor der er gode muligheder for at oprette byhaver i gårde, parker, på hustage mv. Københavnerne skal have mulighed for at dyrke grøntsager, have bistader og holde høns. Initiativer omkring skolehaver skal også støttes. Vores eksisterende grønne områder er under pres, og de skal udvides frem for at inddrages til byudviklingsprojekter.

Arkitektur og byrum skal være med til at skabe liv. Det betyder åbne og varierede facader, udgangsdøre mod gaden, buske og træer ved facader og på gaderne, mindre butikker frem for store supermarkeder og plads til børnene i bybilledet. Byen skal være

for alle, derfor skal byens pladser ikke kun være udeserveringsareal for omliggende caféer, og fortovene skal ikke kunne blokeres af cafestole, plantekummer og rækværk, der forhindrer, at man kan bevæge sig frit rundt i byen. På alle pladser skal der være mulighed for at sætte sig og nyde solen uden at være forpligtet til at købe noget. Havnearealerne ved boligområderne skal være tilgængelige for københavnere – ikke kun som promenader, men også som opholdsareal ned mod vandet. Byens rum skal være trygge og sikre for alle. Ingen skal være bange for at færdes i København.

Byen skal bestå af en varieret arkitektur, hvor der er plads til mange forskellige byggestile og -former. Den eksisterende karrestruktur i brokvartererne er et københavnsk særkende, og dens højder skal som hovedregel ikke ændres. Det betyder ikke, at der ikke kan bygges højere end til femte sal i enkelte byggerier og som særlig effekt, men bygherrerens krav til profit og dermed flest mulige etager er ikke rettesnor for os. Etablering af højhuse og fortætning kan give god mening af miljømæssige årsager, men det skal ske i respekt for eksisterende og nye bygninger og byrum. Højhuse skal, hvor de

tillades, bygges, så vindgener og urimelige skyggebelastninger af naboer og nærområder undgås. Vi arbejder for, at der bruges genbrugsmaterialer i byggeri.

Mange planer i København er rigtig gode. Der bliver dog alt for ofte dispenseret fra planerne. Naboer og byens befolkning i øvrigt skal have en tryghed for, hvad der kan forventes at blive bygget, og derfor skal muligheden for dispensationer kun bruges i meget sjældne tilfælde. Enhedslisten er imod bebyggelse på Amager Fælled.

Transport og tilgængelighed

Klimaet skal også tænkes ind i byplanlægningen, så vi kommer til at bo tættere og ikke bare udvider byarealet med større transportbehov til følge. Nye byggerier skal betjenes med kollektiv trafik og velfungerende cykelinfrastruktur. I forbindelse med byudviklingen skal det sikres, at der bliver etableret tilstrækkelige daginstitutioner, skoler og idræts- og fritidsfaciliteter og grønne områder.

Den kollektive trafik er vigtig for at få byen til at hænge ordentlig sammen. Vi skal have

et finmasket net af letbaner, metro og BRT (Bus Rapid Transit) i alle Københavns bydele. Den kollektive trafik skal ikke være privat-ejet. Vi kæmper for, at den kollektive trafik skal være forureningsfri og gratis for alle.

Biltrafik skaber trængsel og støj- og luftforurening. Privatbilismen er individuelle løsninger, som skaber fælles problemer. Bilerne tager plads fra byens fælles byrum både med veje og parkeringspladser. Vi er imod planerne om en havnetunnel, som vil øge mængden af privat biltrafik og ødelægge grønne områder på Amager. Etableringen af en miljø- og trængselsring om København vil være et godt redskab til at reducere trafikken i byen. Vi skal skabe de bedste alternative løsninger til at eje en bil.

Vi vil omdanne bilrum til byrum. Det betyder færre parkeringspladser på gadeplan, bilfri gader, bredere fortove og bedre, bredere og flere cykelstier og samtidig give bedre forhold til offentlig transport og delebilsordninger. Vi vil også fremme elbiler, hvis det betyder færre biler, der kører på fossile brændstoffer.

Enhedslisten arbejder for indførelsen af "citylogistik" efter parisisk model, hvor de store

lastbiler omlastes til mindre, fleksible varebiler på centrale pladser ved de store indfaldsveje. Vi vil arbejde for, at nye bykvarterer udvikles som bilfrie bykvarterer, hvor beboerne automatisk er med i delebilsordninger, og hvor der er fælles ladcykler og optimal adgang til diverse cykelløsninger og kollektiv trafik.

Tilgængeligheden i byen handler grundlæggende om ligeværdighed og inklusion. Alle skal have lige mulighed for at deltage i samfundslivet og have lige adgang til byens rum, faciliteter, boliger og naturområder. København skal være en foregangsby for tilgængelighed og vise eksempler på nye løsninger, der inkluderer den menneskelige mangfoldighed.

Klima og energi

En massiv klimaindsats er nødvendig for, at kloden også i fremtiden kan give gode levevilkår for mennesker og dyr. København skal være en CO₂-neutral by, og det kræver en massiv indsats. Vi vil dog have et København, der går videre end dette. Derfor er vores ambition, at København bliver en by fri for fossile brændstoffer. Samtidig skal vi i Kø-

københavn nedbringe vores forbrug og vaner, så vi ikke også i fremtiden er blandt verdens største udledere af CO2 på forbrugerniveau. Det betyder også en øget sortering og genanvendelse af affald. Kommunens indkøb skal basere sig på bæredygtige og klimavenlige produkter.

Københavns energiforsyning skal omlægges til vind-, sol- og geotermisk energi, og hele energiforsyningen bør gå tilbage i offentligt regi og dermed komme under demokratisk kontrol til borgernes og miljøets bedste. Vi vil arbejde for at forcere energirenovering af kommunens bygninger og øge den kommunale indsats for, at byens øvrige bygninger energirenoveres.

For at håndtere klimaforandringerne skal vi også anlægge grønne tage, have flere træer i gaderne, have flere grønne områder og omlægge pladser og veje, så de i højere grad kan opsuge regnvandet i stedet for at sende det i kloakkerne. Nye bygninger skal i højere grad indrettes, så det er muligt at genbruge regnvand.

En vigtig del af klimaindsatsen er at mindske vores forbrug. Vi skal derfor have et Køben-

havn, hvor der er reelle deleøkonomiske tiltag. Det kan være deling af værktøjssamlinger, ladcykler o.lign., der kan organiseres i boligforeninger, beboerhuse eller på biblioteker. Enhedslisten er til gengæld imod profittinteresser, der maskerer sig som deleøkonomi, som eksempelvis AirBnB og Uber.

Belastningen af klimaet fra produktion og distribution af de fødevarer, vi indtager, er stor. Vi skal derfor kæmpe for et København, der i højere grad benytter sig af regionalt producerede, plantebaserede, økologiske og sæsonbestemte fødevarer. Dette kan understøttes af tiltag som madfestivaler med sæsonbestemte fødevarer, gademarkeder i alle bydele med lokalproducerede fødevarer og krav fra Københavns Kommune om, at mad i kommunale ordninger lever op til disse målsætninger.

